УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Датум: 18. јун 2018.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао комисију

Одлуком 1614/1 од 5. јуна 2018. године Научно-наставног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду образована је комисија за оцену подобности докторанта Марије Вујовић, магистра.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назив уже научне области за коју је изабран у звање, датум избора у звање и назива факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. Др Саша Модерц. Ванредни професор. Италијански језик. 20. јуна 2017. Филолошки факултет, Универзитет у Београду. Председник комисије у својству ментора.
2. Др Данијела Ђоровић. Ванредни професор. 10. мај 2016. Италијански језик. Филозофски факултет, Универзитет у Београду. Члан комисије у својству коментора.
3. Др Јелена Филиповић. Редовни професор. Шпански језик. 30.12.2010. Филолошки факултет, Универзитет у Београду. Члан комисије.
4. Др Невена Цековић. Доцент. Италијански језик, 31.10.2017. Филолошки факултет у Београду. Члан комисије.

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Марија Вујовић рођена је 27.03.1977. године у Чачку. У Београду је завршила основну школу и VI београдску гимназију (смер: друштвено-језички). Дипломирала је 2000. године на Филолошком факултету у Београду, на Катедри за италијански језик и књижевност и стекла звање професора италијанског језика и књижевности. На истом факултету 2008. године одбранила је мастер рад на тему: Микеланђелова поезија – сличности и разлике са Петрарком (ментор: проф. др Мирка Зоговић). 2015. уписала је докторске академске студије (модул: језик). Током основних студија редовно је похађала курсеве италијанског језика и културе у Риму. Као стипендиста Филолошког факултета и Италијанског културног центра била је на усавршавању у Риму. Године 2007. завршила је курс за судске тумаче и научне преводиоце у Удружењу научних и стручних преводилаца Србије. 2014. године положила је испит *DELE* (ниво Б1), а 2015. *DELE* (ниво Б2), у организацији Института Сервантес из Мадрида. Од 2004. године до данас редовно похађа курсеве и семинаре за усавршавање професора италијанског у земљи и иностранству. 2001. основала је школу страних језика Логос, где ради као професор италијанског језика. Од 2000. године ради и као преводилац (превод књиге *Malati di droga*, Бруна Силвестринија). Од 2005. године представник је Италијанске академије за језик из Фиренце (*AIL - Accademia italiana di lingua di Firenze*) за Србију и Црну Гору и једини лиценцирани испитивач на испитима које Академија организује. Области њеног научног интересовања јесу: вишејезичност, контрастивна анализа италијанског, шпанског и српског језика и методика наставе језика.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Вујовић, М. (2018). Негативни трансфер у писаној продукцији српских говорника који као Л2 уче италијански а Л3 шпански језик. *Липар*, 64, 161-179.

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидата, комисија сматра да кандидат Марија Вујовић испуњава све услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложен др Саша Модерц, ванредни професор Филолошког факултета у Београду, Катедра за Италијански језик и књижевност.

Библиографија ментора са најмање 5 јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација.

1. Moderc, Saša. *I testi letterari paralleli e la valutazione della traduzione: il caso dell'interpunzione*. Nasleđe. Časopis za književnost, jezik, umetnost i kulturu. Godina XI, broj 29. Kragujevac 2014, str. 203-215.
2. Модерц, Саша. Конативна вредност неких српских глагола и њихови еквиваленти у италијанском језику. Научни састанак слависта у Вукове дане, 41/1, стр. 571-580. Београд 2012
3. Moderc, Saša. Su un modo di tradurre l'avverbio serbo „inače“ in italiano: il caso dell'equivalente „altrimenti“. Università di Belgrado. Italica Belgradensia 2015/1, стр. 61-79
4. Moderc, Saša – Barbi, Maurizio. La traduzione italiana di Fahrenheit 451: alcune considerazioni. “La fictio sul palcoscenico della storia”. VIII Convegno internazionale AIBA. Università di Kragujevac, 25-26 novembre 2016. Banja Luka, 2018, стр. 103-118.
5. Barbi, Maurizio – Moderc, Saša. La voce "mafia" nelle edizioni dello Zanichelli comprese tra il 1928 e il 2015. Međunarodna konferencija Jezici i kulture u vremenu i prostoru 7. Filozofski fakultetu Univerziteta u Novom Sadu, 18. novembra 2017. U štampi.
6. Moderc, Saša – Barbi, Maurizio. Italijanski vulgarizam *cazzo* i njegovo prevođenje na srpski jezik. Živi jezici 37/1. Beograd, 2017, стр. 31-58.

Комисија сматра да Саша Модерц **испуњава све услове за ментора** ове докторске дисертације за област Наука о језику

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ:

ОЦЕНА:

1. формулације назива тезе (наслова)

Комисија закључује да је радни назив тезе:

Проблеми у процесу учења изазвани негативним трансфером у писаној продукцији српских студената који уче два типолошки сродна језика – случај италијанског као Л2 и шпанског као Л3.

прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. предмета (проблема) истраживања

Опис теме:

Предмет истраживања овог рада јесте утицај другог језика (италијанског) на процес учења типолошки сличног трећег језика (шпанског) код србофоних студената. Како обим истраживања не би био преширок, пажња ће бити усмерена на негативни међујезички утицај (негативни трансфер) у писаној продукцији информаната, док позитивни трансфер и усмена продукција неће бити узети у обзир.
Иако је деценијама истраживање међујезичког утицаја (*Crosslinguistic Influence - CLI*) на учење страних језика било фокусирано првенствено на утицај матерњег језика (Л1) на учење другог језика (Л2) и базирало се на систематском поређењу језика које је требало да опише сличности и разлике између матерњег и циљног језика у циљу побољшања методике наставе страног језика, у последње две деценије јавља се све веће интересовање за начин на који претходно научени нематерњи језик или језици утичу на учење новог језика зато што је број вишејезичних говорника у сталном порасту, зато што су новије студије (Рингбом 2001; Сеноз 2001; Хамарберг 2001, Де Анђелис 2007; Бардел и Фалк 2007, Лианг 2007) показале да ученикови матерњи и претходно научени нематерњи језици могу бити извор трансфера приликом учења новог језика и зато што се у двојезичном контексту језици уче или симултано или сукцесивно, док је код вишејезичних говорника могућ већи број комбинација (Јеснер и Сенос 2007).
Раније је већина лингвиста, заснивајући своја истраживања о Л3 на студијама о Л2, тврдила да не постоји разлика у учењу Л2 или Л3 или сваког наредног страног језика и да се сви језици који се уче након матерњег језика могу посматрати као Л2. Почетак новог миленијума донео је нови когнитивни и психолингвистички поглед на питање учења Л3 и утицаја претходног језичког знања. Већи број горенаведених емпиријских студија доказао је да се дотадашња знања о учењу Л2 не могу применити како би се објаснили механизми учења Л3; учење Л3 представља потпуно другачији процес од учења Л2, упркос томе што један и други процес имају велики број заједничких карактеристика. Учење Л3 почело је да се посматра као независна теоријска дисциплина, а не као продужетак истраживања о учењу другог језика, односно „продужени билингвизам“ (Хуфајзн и Јеснер 2009). Вишејезични говорник стога не може се посматрати као збир три или више једнојезичних говорника, нити као двојезични говорник с додатним језиком. Вишејезични говорник је „говорник три или више језика с јединственом лингвистичком конфигурацијом која често зависи од личне историје и зато усвајање трећег језика не може бити посматрано као продужетак проучавања другог језика или билингвизма“ (Де Анђелис и Селинкер 2001:45). Током учења трећег језика у интеракцију долазе три језика те је процес комплекснији и захтевнији од случаја када су у контакту само два језика (Кук 1995). Стога се учење Л3 показало занимљивијим за истраживање међујезичког утицаја јер, за разлику од учења Л2 где матерњи језик може бити једини извор трансфера, овде морају да се узму у обзир два претходно научена језика и установи који је и у којој мери од њих извор трансфера (Сенос, Хуфајзн и Јеснер 2001).
Поред теорије учења трећег језика и трансфера који се може дефинисати као процес који води инкорпорацији елемената једног језика у други или трећи (Марфи 2003), предмет овог истраживања биће и интралингвистички и екстралингвистички елементи који утичу на трансфер; посебна пажња биће посвећена факторима типолошке сличности (*language distance*), психотипологије (*perceived typological similarity*), статуса Л2 *(foreign language effect)*, нивоа знања језика (*proficiency*) и последње коришћеног језика *(recency of use)* Већина лингвиста сагласна је у томе да (негативни) трансфер настаје као последица утицаја више од једног фактора (Марфи 2003, Де Анђелис 2007).
У раду ће такође бити приказане најчешће грешке студената настале на пољу лексике, морфологије и синтаксе услед трансфера с једног нематерњег језика на продукцију на другом нематерњем језику с циљем да се идентификује међујезички утицај код оних српских говорника који су, хронолошки, шпански језик учили после италијанског и с

циљем да се утврди које механизме и стратегије користе говорници у процесу учења трећег језика и у којим језичким ситуацијама је највероватније да ће доћи до трансфера.

Комисија закључује да је предложени предмет истраживања својом сложеношћу, актуелношћу и значајем довољан и подобан за израду докторске дисертације.

3. Библиографија прелиминарних истраживања

Кандидат је приложио библиографију од преко 200 библиографских јединица релевантних за истраживање. Овде наводимо јединице најзначајније за истраживање:

Cenoz, J; Hufeisen, B. & Jessner, U. (2001). *Cross-linguistic Influence in Third Language Acquisition: Psycholinguistic Perspectives.* Clevedon: Multilingual Matters.

De Angelis, G. (2007). *Third or Additional Language Acquisition*. Clevedon: Multilingual Matters.

Gass, S. M. & Selinker, L. (Eds.). (1992). *Language Transfer in Language Learning: Revised edition*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing.

Odlin, T. (1989). *Language transfer. Cross-linguistic influence in language learning*. Cambridge: Cambridge University Press.

Santos Gargallo, I. (1993). *Análisis Contrastivo, Análisis de Errores e Interlengua en el marco de la Lingüística Contrastiva*. Madrid: Síntesis.

4. циљеви истраживања

Овај рад има за циљ да утврди појам трансфера и обради неке од најчешчих проблема везаних за област учења трећег језика фокусирајући се на неколико значајних фактора међујезичког утицаја: типолошку сличност, психотипологију и ниво знања језика.

Циљ овог рада јесте и добијање поузданих и релевантних података, заснованих на емпиријском истраживању. Ти подаци би могли да помогну у одређивању подручја потешкоћа приликом учења Л3 и усмере на мере које треба предузети да би се олакшао пут српским говорницима који уче два типолошки блиска језика.

Полазећи од анализе грешака које праве српски студенти италијанског језика који уче шпански као други страни језик, наш рад има за циљ да из дидактичке перспективе размотри однос сродних језика и утицај који Л2 има на Л3, односно да испита која је улога италијанског језика у учењу шпанског, будући да је типолошка блискост између ова два језика неспорна, и да истражи који су фактори укључени у процес учења и на којим нивоима; такође, циљ рада јеста да се утврди у којој мери су заступљене интерференције која су резултат сличности двају језика.

Циљ нам је да кроз ово истраживање откријемо и класификујемо најчешће грешке, проучимо колика је важност сваке од њих, које је њихово порекло и како их избећи. На тај начин би се ублажио негативни трансфер, број грешака редуковао и спречила њихова фосилизација. Уз ове резултате, овим радом ће се прикупити велики број информација које ће бити од помоћи у припреми адекватног дидактичког материјала за србофоне ученике.

У раду ће бити изнети резултати истраживања спроведеног на корпусу писаних радова (превод текстова, писање есеја на различите теме) студената који су као први страни језик (Л2) учили италијански а као други страни језик (Л3) шпански; биће изнети и резултати квалитативног истраживања – интервјуа спроведеног у фокус групи с истим информантима у намери да се опише утицај италијанског језика на шпански, а претходна лингвистичка искуства ученика искористе како би настава трећег језика била ефикаснија.

Хипотезе

Полазна хипотеза била је да ће на трансфер, посебно негативни, код језика који припадају истој језичкој групи, утицати превасходно фактори типолошке сличности, психотипологије и нивоа знања језика. У овом становишту ослањамо се истовремено и на Свонову (Swan, 1997) тврдњу да има више простора за грешке настале услед међујезичког утицаја онда када су елементи у два језика слични, али не и идентични по њиховом облику и употреби, док ће у случају оних језика који нису сродни улога трансфера бити мања (1997:163).

5. очекивани резултати

Очекује се да добијени резултати покажу не само важну улогу типолошке сличности и психотипологије на почентом нивоу изложености шпанском, већ и докажу да чак и минимално знање раније научених језика може бити извор међујезичког утицаја различитих типова.

6. план рада

Рад ће бити подељен на два дела. Први део, у коме ће бити изложен теоријски оквир истраживања, састојаће се из неколико поглавља.
У првом поглављу биће представљени предмет и циљеви рада, хипотезе и методе помоћу којих ћемо вршити истраживање и корпус који ћемо анализирати. У другом поглављу дефинисаћемо појмове матерњег језика, страног и другог језика, двојезичности и вишејезичности. У трећем поглављу пажњу ћемо посветити теорији учења језика, теорији учења Л2, улози Л1 у учењу Л2, теорији учења Л3, улози Л1 и Л2 у учењу Л3 као и тренутном стању истраживања у области учења Л3. Четврто поглавље биће посвећено контрастивној анализи, сагледаној кроз интерференцију, бихевиоризам и структурализам, метод превођења и аудиолингвални метод, а на крају биће представљена критика контрастивне анализе. У петом поглављу бавићемо се анализом грешака, пореклом ове методе, поређењем анализе грешака са контрастивном анализом, бавићемо се и типологијом, евалуацијом и исправљањем грешака; на крају ће бити приказана и критика анализе грешака. У шестом поглављу усмерићемо пажњу на међујезик, његове специфичности, процесе који на њега утичу и фосилизацију. У седмом поглављу биће анализиран појам трансфера и биће детаљно приказани сви интралингвистички и екстралингвистички фактори који утичу на овај процес.
Други део рада садржаће анализу корпуса и такође ће се састојати из неколико поглавља. У првом поглављу биће изложени основни појмови који се тичу квалитативне методе. У другом поглављу изложићемо општи концепт квантитативне методе. Треће поглавље описаће мешовиту (комбиновану) методу. У четвртом поглављу изнећемо резултате интервјуа спроведеног с информантима у оквиру фокус групе. У петом поглављу биће анализиране правописне, лексичке, морфолошке и синтаксичке грешке уочене и издвојене из корпуса сачињеног од превода и есеја студената. У шестом поглављу биће резимирани резултати истраживања и изнети педагошке импликације и закључци до којих смо дошли.

7. методе истраживања

Имајући у виду предмет нашег истраживања, у раду ћемо користити мешовиту квалитативно-квантитативну методу и уз помоћ анализе грешака испитати које су најчешће грешке које праве српски студенти који као Л2 уче италијански а као Л3 шпански језик.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ КАНДИДАТА Марије Вујовић, магистра

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је кандидат Марија Вујовић подобан за израду докторске дисертације.
На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области Наука о језику.
На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је др Саша Модерц подобан за ментора предложене докторске дисертације.
На основу изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата Марије Вујовић и предложене теме докторске дисертације:

Проблеми у процесу учења изазвани негативним трансфером у писаној продукцији српских студената који уче два типолошки сродна језика – случај италијанског као Л2 и шпанског као Л3

а да се за ментора именује Саша Модерц, ванредни професор Филолошког факултета у Београду а за коментора проф. др Данијела Ђоровић, ванредни професор Филозофског факултета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. _____
Проф. др Саша Модерц, ментор

2. _____
Проф. др Данијела Ђоровић, ванредни професор, коментор

3. _____
Проф. др Јелена Филиповић, редовни професор.

4. _____
Др Невена Цековић, доцент